

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф. на по године 3 ф. на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПО Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Преплата шаље се поштанском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отпраћивштима новина на
коју драго пошту; а коме је на-
ручије, може се преплатити
код г. *Петра Рамадановића*, књаж-
ици, агента у Котору. Дошле се
нико уредништву Рукониси с
не враћају.За огласе плаћа се, по простору
који заузму на петита 7, новчића
од реда за први пут, а за сваки
даљи пут по 5 новчића. За огласе
веће и на дуже вријеме попу-
шта се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 27 октобра.

Лондонски „Тајмс“ донесе телеграм из Хонконга, да је Русија с Китајем склопила савез, којим Китај уступа Русији право, да се служи луком Порт-Артура, и да до ове луке преко Манџурије сагради жељезницу. Ова вијест јако је узнемирила англиске листове, који су стали викати: „то неће бити никад! то неће допустити ни Њемачка ни Француска!“ Требао је, да лондонска агенција „Рајтера“ опророчи ту вијест, па да се англиска штампа мало умири. Петроградско „Н. Време“ тијем поводом пише: „Да су се лондонски листови одазвали мирније и трезвеније према овој сензационој вијести, они сада не би морали укроћавати се непријатнијем сазнањем, да би Англиска потпуно била усамљена, кад би њена влада хтјела стати на пут Русији, да се користије законитијем плодом њезиног заузимања за Китај, Јапоном побјеђени. Не може се допустити, да су у англискијем круговима били озбиљно увјерени, да ово заузимање неће донијети никакве материјалне користи државама, које су се на-тј рјешиле. Вријеме, када је Русија узмала на себе слична међународно-филантропска подухећа, на уштрб сопственијех интереса, прошло је. Сви су убјеђени, да је Русија у једном или другом облику, исто као и Француска и Њемачка, добила материјалну награду од Китаја. Англиски политички кругови, које узнемирује и страши такав изглед, морали су причекати, док се питање о поменутој награди коначно разјасни, а не одити у сузрет таквијем изјавама, каквијема су одговорили француски и њемачки владини органи на чудновати захтјев лондонске штампе од континенталнијех влада, да помогну Англиској противу Русије. Изгубивши хладнокрвност, лондонска штампа добила је констатирање не особито пријатног факта, да и кад би се збила тачно уступања Порт артура Русији од стране Китаја, ниједна влада континенталне Јевропе не би се противила томе, и да би Англиска морала ступити у акцију противу Русије потпуно усамљена, са изгледом не само озбиљнијех заплета на својој средње азијској граници, него може бити и буђења мисреког питања. Послије изјаве „Рајтерове агенције“ питање се донекле разјаснило, али се мора примјетити, да се опроругавање ово односи на уступку Порт-артура, а хонконгска вијест у „Тајмсу“ још је обухватала и грађење руске жељезнице по сјеверној Манџурији. Несрећна кампања лондонске штампе имала је само ту посљедицу, да ће се на континенту Јевропском утврдити убјеђење о потпуној могућности посљедњег и уопће сваког споразума Русије са Китајем, који јој осигурава положај на далеком истоку, ма било то и на уштрб честољубивијем намјерама Англиске, која се није нимало користила у том обзиру прелазом власти из рука лорда Розберија у руке маркиза Солзберија.“

Односно тешког положаја у Цариграду, „Н. Време“ такођер доноси важнијех изјава, које су управљене противу Англиске. „Могли су се очекивати ови узнемиравајући гласови —

вели петроградски лист — и то из англискијех извора. Рјешење јерменског питања, постигнуто заједничкијем заузимањем трију држава, као да није свакоме по вољи у Англиској, гдје су се варали надом, да ће ово питање Англиској повратити пређашњу превласт уплива над Турском. Онијема, што су отвореном радости говорили о могућности појаве англиског бродовља на Босфору и о јерменској аутономији, као плоду заузимања искључиво англиске дипломатије, мора тешко бити, што им се наде нијесу оствариле. Њима би годило јако, кад би незадовољство мусулмана принудило Султана да се још једном врије на ону традиционалну политику турску оклијевања у извршавању обећања. Тијем би се пружило Англиској повод, да се умјеша. Вијести, што из Цариграда долазе, у опште као да показују, да некакве закулисне интриге приправљају револуционарни покрет онијех познатијех либерала, који се појављују од 1876 под именом „Софта“ и „младо-турака“ сваки пут, кад Порта стане пагњати Русији. Могуће је да се и сада што слично приправља намјером, да одврате Султана пријетњом револуције... У таквијем приликама жељети је више него икад, да Султан Абдул-Хамид и његови савјетници имају потпуног основа рачунати на пријатељство а у случају потребе и на материјалну помоћ држава, чије је пријатељске савјете у рјешењу јерменског питања сљеђила Порта. Ми мислимо, да Султан, будући увјерен о потпуној добротности Русије и Француске, може миран бити односно вијести „Рајтерове“ агенције и „Стандерда“. Дворске револуције могле су се збивати у Цариграду само кад их је тајно подржавала која велесила без протуакције другијех држава. Данас ствари друкчије стоје. Русија и Француска хоће да садашње рјешење јерменског питања прође мирно и без опасности за Турску владу. Ако о томе она буде потпуно увјерена може се ни мало не бојати софта и младо-турака“.

К овом озбиљном говору петроградског листа, који најближе стоји министарству иностранијех дјела, званични „Правитељствени Вјесник“, у свом политичком прегледу ресумирао је, што листови мисле о рјешењу јерменског питања: прво, да је у томе рјешењу главна заслуга Русије и Француске; друго, да им је у том раду највише сметало неовјерење у искреност англиске интервенције; треће, да нема силе, заинтересираних на истоку, која није испуњена негодовањем проиву дволичности англиске дипломатије, која је долазила скоро до питања дјелбе турске царевине. Овај чланак у свој Јевропи учинио је велики утисак, особито по берзама, а англиски листови нијесу се одзивали. У тој узбујаности петроградско „Руска телегра. агенција“ обратила је пажњу, да је тај чланак званичног листа извод из других новина, и тијем је ствар легла. Али ипак односи између Лондона и Петрограда остали су запети.

Радикали и социјалисти у француском парламенту оборили су Риботово опуртунистичко министарство и на његово мјесто довели чисто радикално министарство, што је Буржуа саставно. За ово ново министарство значајно је, да у њ није хтјео Хапато задржати иностране послове, и да је

на његово мјесто дошао славни хемичар Бертелот. Хапато је данас припознао као најбољи мипјетар иностранијех дјела у цијелој Јевропи, и трудно да у овом чауу неће се он опет брзо повратити на своје мјесто. Министарству се у опће не прориче дуг живот. Прије свега у парламенту не може рачунати на већину; те би требало парламент распустиити, на нове изборе расписати, што трудно да ће учинити пресједник републике.

Што је главно, не може бити никакве сумње о иностраној политици повога министарства. Познато је, да је пок. Карно био заштитник радикала, и да ил је вазда пагњиао. Осим тога данас у Француској нема страпке, која не приписује савезу са Русијом данашњи углед републике; дакле ма какве се промјене збивале унутра, Француска остаје вазда раме уз раме са Русијом.

МЕЂУНАРДНИ ПОЛОЖАЈ И КЊАЗ ЛОБАНОВ-РОСТОВСКИ.

Под овим насловом пише петроград. „Н. Време“ његов лондонски дописник сљеђе:

Још никад ангаговизам интереса, који постоји између континенталнијех држава, није био мекши, и никада оно нијесу тако схваћале узајамност својих интереса о оирјски са англиском политиком. Изузетак чини сама Италија, која вагње Англиској.

Особито у Њемачкој, гдје се сада зрши бисмаркова политика без Бисмарка, како изгледа, мисле исто као што је мислио Бисмарк послје кримског рата: да је најприроднији и најачи савез у свијету сједињење Русије и Француске, и да би највиша ереша била за Њемачку, као некада за Прусију, кад би се могла к њима приближити. Тијем се схваћа факт, што послје утврђења француског пријатељства у Тулону и Паризу, престадо у Њемачкој она дотадашња раздраженост против Русије и Француске, и замјењује се не само мирнијем расположењем, него сачушњем у њиховијем неспоразумима са Англиском. Противу Англиске обрће се све незадовољство њемачког народа посљедицама тројног савеза, неуспјех чије политике препишује се у цијелим макјевелизму англиском.

Међународни положај, у ком Русија и руско-француски савез заузимље средиште, створио је Цар-Миротворац, и од њега га је наслиједило ново царевање. Политика Русије остаје и сада истом политиком мира и националнијех рускијех интереса, но у њеном примјешавању онажа се нова свјежа струја, која иде бржем и потпунијем постигнућу плодова нашијех порра.

Ова новина, која напомиње најбоље моменте царевања Николе I-ога, највише занима јевропске политичаре. У њој они виде прије свега уплив младог руског Цара, испуњеног богатијем и свјежијем силама. А као извршитељ те државне воље, Кнез А. Б. Лобанов-Ростовски прикуња на себе опћу пажњу.

Прелаз руске политике од очекивања у дјеловање тијем више удивљава Јевропу, што се тај прелаз збива под руководством старог дипломата, којег се у навикли сматрати, да му је најмилије водити мирно текуће послове. То мњење се оснива на факту, што док је он био посланик у Бечу нијесу били нарушени добри сусједски односи између Русија и Аустро-угарског онда, када је политички положај обнију држава одно један против другога. Од тога повољног резултата у Аустрији су много приписивали тадашњем руском посланику, гледајући јамство мира у његовом мирном карактеру.

Нема сумње, да је уклањање сукоба, гдје им је бивало толико повода, био знатни дипломатски успјех. Али не знам да ли је томе узрок био наклоност Кнеза Лобанова к изучавању историјскијех дјела, које му збиља много годи. Биће вјероватније, да је историја, коју је он највише проучавао, била историја савремености и

ако су га прилике савјетовале, да за вријеме устеже своју улогу у њој.

Ја лично наодим тумачење руске политике у Аустро-угарској за вријеме пок. Цара у ријечима самог Кнеза Лобанова. Он је обично умиривао нервно-нестрпљиве и који су лако очајавали, представљајући им пред очи пространство и снагу руске државе, у чијем положају промјене требају много више времена, него ли што мисле људи, који мјере све својим краткијем вијеком и својим слабијем силама. Овијем ријечима није се оправдавао нерад, него се тумачило мирно шичекивање удобног часа. Ова дубока и тврда вјера у Русију, основана на познавању прошлости, њему је служила као извор мужајства и оног му спокојства.

Но ако су протекле толике године а да не изнесу на виђело све способности посланика, оне су сачувале његове силе и допустиле да коначно сазру његове мисли за онај час, кад је био позван, да заузме мјесто, на ком лежи виша одговорност.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Загребачки „Србобран“ пише:

Све настојање министра Калаја да народ у Босни уједи о сталности одношаја, разбило се о ладне ријечи босанских мусулмана, који ће на сваком кораку у очи рећи: „ово је султанова земља!“ Но више него таке изјаве, које муслиманима улијевају у срце још већу уздржљивост, мора необавјештене изненадити членици да другачије не мисли ни све оно што је чврста и свјесна код православних Срба па и католика. Елементи којима је повјерена организација „Reichsland-a“ компромитирали су дјело окупације, то данас Калаја вата гроза и од оне шаке себишњака, који ради шума, концесија и лифериција тијелом пристају за њ.

Тако суђење и расположење народа добиће сада нове снаге за одржање, — и то баш с оне стране, од које се је Калај најмање злу падао. У Берлину је на свјетском дивану закључена окупација Босне; у Берлину је Андриши рекао да ће се окупација преко ноћи претворити у анексију ако Турек не моге платити 10 милијуна трошка за бјегунце и трошак окупације; из Берлина потекла је мисао савеза за одржање „досадашњег посједа“ („Wohlsitzstand“) и интересе сфере, те долузванични берлински листови не престајаше да прилике у окупираној Босни цртају бакамбојама. Сад пак промјени се и у Берлину расположење као да је кнез Лобанов преко Париза донио товари руско зиме и вјетрова, те Калајев барометар снаде до онога мјеста на коме је био, када се Андриши морао пред Мађарима огрђивати и од помисли на анексију.

Позната је ствар са првим босанским земаљским зајмом од 12 милијуна флор.: основно закона примила су законодавна тијела у оба дијела монархије, она је добила и санкцију, а Калај нашао је брзо и новчани завод (Bankverein) за исплату зајма, те је затражио од берлинске берзе да и у Њемачкој дозволи продају обвезница, — за учествовање и њемачког капитала. И берза која је допустила да се тамо издају мексикански, аргентински и сјевеоро-американски жељезнички папери, на којима су њемачки капиталисти изгубили силне новце, — одговара Bankverein у и министру у савезној великој држави, да берзански комесаријат папире босанског зајма не може пуштити у Њемачку, јер сумња, да према садашњем државоправном положају Босне према монархији обје владе имају права дозволавања за подизање босанског зајма, јер да то право припада само султану као суверену Босне и Херцеговине.

Тај одговор дошао је Калају као е неба на у ребра, те ће га поздравом дочекаати они у Босни који тако прехљиво говоре: „ово је султанова земља!“ Посево је могуће да ће Калај успјети код одбора старјешина берлинске берзе, те поиништити закључак берзанског комесаријата; али и онда ће моћи рећи: још једна така победа на сам свршио. Сам берлински комесаријат потресао је вјеру у босански зајам и у онакву сталност окупације какву Калај у својим листовима штампа, те има пуно разлога да у Берлину управд ријечи: чувај

ме Боже пријатеља а од непријатеља отуваћу се сам... Кад би га пак то искуство нагнало да се у земљи својих слатких снова а горких успомена окани оне лозинке римских цезара: ма ме мрзели само нека ме се боје, — Босанци имали би двоструког разлога да се радују. Овако пак могло би бити по послоници: ум за морем а смрт за вратом — јер грађама на врховима бајунета и оваким савезницима а не и на народу налчица ва ва банџе игра.

Новосадски Браник пише:

Магнатска кућа угарског сабора у сједишћу од понедељника примила је и посљедњи зак. предлог такзованих политично-црквених реформа. Сад имамо и закон о слободном исповједању вјере, или да се президије изразимо о слободи свјести, јер онај, који нема вјере, не може је ни исповједати. По том закону државни грађани Угарске не морају припадати ни једној вјероисповјеси. У том закону сад је уметнут још један параграф, који је пренешен из закона о рецензији Јевреја, те се од сад може пролазити и у јеврејску вјеру. Практични значај овога закона лежи у томе, што сад у Угарској може бити и невјерника и што Хрушћанин може постати и Јевреј. То је добит, коју је Банџа извојевао. Тако је пао и посљедњи бедем, ког су религијозни магнати бранили с ријетком дурашношћу и истрајношћу.

Овај исход посљедње битке могао се предвидјети. Влада је именovala нове магнате и тиме је парализирала досадашњу већину. Многи магнати су стали су да воде борбу, у којој најзад морадоше подлећи. Напосљетку, кад су продрли закони о вођењу матрикула и о грађанском браку, онда је већ главна битка била изгубљена; начело, које су магнати бранили, подлегло је, и само је било питање времена, кад ће влада побједити на свима линијама.

Мора се признати, да су магнати одушевљено и чврсто бранили своје становиште. О овоме зак. предлогу, који је прекинуо продро, трипут се исправљало у магнатској кући, и то је већином њихова заслуга. Ово се не може рећи и за римокатоличке епископе. По свему се види, да су римокатолички епископи само онолико радили, колико су морали. Наравно морали су доћи и гласати, из њихове средине морао је по који члан и говорити, али је то све ишло усљено, без одушевљења, без праве воље за борбу. То занета изгледа чудновато, кад се зна, да су баш они у први мах распршили борбу. Да су у своје вријеме примили познату фебруарску наредбу, влада би се тиме задовољила и до ове борбе не би дошло. По они не хтједоше, тада бјеху ратоборни а кад је дошло до буре, римокатолички епископи нијесу хтјели да повуку конзервацију из свог дршања.

Држање римокатоличких епископа види се и иначе. Магнати су ирегли, да створе једну странку, тако звану „луцку странку“, која би имала у првом реду, да се бори за то, да се изведе законитим путем ревизија политично-црквених закона. Да су римокатолички епископи вољни да борбу законитим путем продуже, они би овакву странку прихватили и својим моћним упливом они би ту нову странку знатно појачали. А шта раде римокатолички епископи? Отворено устају против те нове странке, и одвраћају своје вјерне од грофа Фердинанда Зичија и грофа Морица Естерхазија. Чудан положај! Епископи, који су богато награђени за своју службу Богу, на

су постали равнодушни према новоствореном стању, а свјетски магнати о свом „руву и круву“ бране права своје цркве. Наравно ти епископи прекинуће се сви били у сједишћу магнатске куће и гласали су против предлога; толико су морали учинити према оној страшној дисциплини, која влада у римској цркви; отворено нијесу могли показати своју равнодушност, јер би се тиме замјерили Риму. По карактеристично је, да ни један од римокатоличких епископа није устао да говори. Ријеч је водио и опет гроф Фердинанд Зичи. Као оно храбар војековођа, који држи заставу високо још и онда, кад противничка војска већ улази у град, тако је и гроф Фердинанд Зичи до посљедње тачке бранио своје становиште; још и у специјалној дебати поднио је исправке, али који нијесу били примљени.

Кад знамо колика је моћ римокатоличких епископа, какав је јак утицај римокатолички у Угарској, наслон, који римокатолички епископи имају у Риму, онда порамом признати, кад се све то узме у обзир, да су се наши епископи много боље држали, него римокатолички. Римокатолички епископи могли су много више урадити, него што су урадили, а ланци су урадили све оно, што су могли. У овоме часу, кад је борба у магнатској кући довршена, треба ово признати, и ми то врло радо чинимо.

О самом закону, који је у понедељак примљен, немамо много рећи, јер је напечаталачки свијет довољно обавјештен. Тамо, гдје је религиозност клопула, овај закон може бити врло опасан. Наши свештеници морају од сада удвојструченом пажњом гледати своје вјерне и избегавати сукобе. У нас често бива, да због нашег Николе омрзимо и на светог Николу, па према тој нашој урођеној наклоности пркоси, могао би нам закон бити опасан, ако не будемо морално спремни, да свако искушење савладамо. Што се тиче оног наређења, да се од сад може пролазити у јеврејску вјеру, то се ми тог наређења не бојимо, јер сумњам, да ће се наћи и један Србин који ће пријећи у јеврејску вјеру.

Борба је свршена, али хоће ли послје тога наступи вјерски мир у Угарској? О томе јако сумњам.

ДОПИСИ.

Колашин, 9 октобра. — († М а н М у ш и к и н) — Рука ми дрхти, када сам припућен својој браћи јавити, да међу нама нема више онога личнога сина, који бјеше дика и понос свом племену, а десна рука нашем Узвишеном Господару у овом крају. Међу нама, дакле, нема више узор сина васојевичких гора, нашег доброг и никад непречаљеног Мана Мушкина Милошевића.

Дубока рана, коју нам зададе његова смрт, неизлечима је. Он, Ман, који је у толико крвавих бојева, од како је пушку могао носити, јуришао у непријатељске таборе, и свагда се крвавих руку до рамена срећно враћао својој браћи, — вољом бојом би сачуван. Његово младо, али јуначко срце у толико крвавих бојева поопали непријатељски прах и олово, ну то учини тешка бољка!

По свом повратку са Цетиња, ће је имао (како би суђено посљедњи пут), да приступи свом милом Господару, доби запаљење плућа, те послје дванаестодневног боловања испусти своју витешку ду-

шу 4. ов. мјесеца у најљепше доба својг живота, у својој 38 год.

У њему бијаху сасредсређене све врлине, које могу украшавати душу једног честитог сина наше отаџбине. Колико је пак омиљен био, какве су наде на њега полагане и какав је губитак смрћу његовом претрпљен, бар у блиједој слици показале нам надгробне ријечи, које је над затвореним гробом покојниковим изговорио г. Алексеа П. Чукић, учитељ у Колашину. Освједочава нам такођер и оно мпоштво народа, које се и поред најнеповољнијег времена, бјеше окупило, да покојнику ода посљедњу пошту, и да га допрати до вјечне куће.

Г. Чукић се с покојником опростио овим ријечима:

„Тужни зборе!“

Туга ми срце обузима, кад помислим, зашто сам пред Вас изашао; груди ми се стјешњавају, памет ми се мути — не знам шта да кажем, гледајући у ову мртву слику, која пред нама лежи. Синоћ у седам сахата у вече, кад се дан свршава, растави се и душа од тијела нашег драгог брата Мана Мушкина; синоћ наше племе изгуби једнога од најбољих синова, а наш витешки Господар једног од најомиљених јунака у овом крају. Он је издануо у средњи своје родбине, браће и племеника, понуђен од њих свима услугама у посљедњим часовима свога боловања.

Ман, самртник овај, што пред нама лежи, рођен је у Лијевој Риједи. Отац његов васпитавао је сина у јуначким врлинама. Труд, прилежност, смјерност, благост у опхођењу са сваким, озбиљност у раду, јунаштво и друге врлине украшаваху његову младу и племениту душу, а његова јуначка преа за заслуге Отаџбини и Господару украшаваху пет одличја, зато га Господар уважаваше, а племеници се њим поносаху. Ну на превелику жалост Ман није више међу живима, у 38 години, у најљепшем цвијету његовог јуначког живота отровна смрт шаком својом угаси му живот. И сада Ман, који је у тешкој болести до синоћ с браћом лијено говорио, мртав, блијед и непомичан лежи; нестало је у очима животног израза, у погледу ључкости и милине, које исказиваше његову племениту душу; нестало је на лицу пријатног смјешња. О, тужна браћо, како ли ћемо поднијети ову велику тугу? — Колико је наш омиљени Ман стекао љубав и свога Господара, и колико је пак наш витешки Господар био забринут његовом тешком болошћу, — види се из телеграма, којима непрестано питамо за његову болест.

Узмиримо тугу и јадиковање за незаборављеним Маном, јер знамо, да смрт није ништа друго, до само пресељење из овог живота у живот вјечни. Можда је сам Бог тако хтио, да ову младу и племениту душу тако рано позове к себи, те да је ослободи од ових земаљских биједа и невоља, и да је смјести у вјечно блаженство, ће влада: мир, љубав и спокојство, Потражимо тужном срцу свом лијека у вјери тој, да ће доброта милог нам Мана уживати награду вјечне среће и молити Створитеља, да нас укријени својом благодаћу, како би ланци пренијели ову тужну растањак. Теби, пак наш, добри Мано, нека је вјечан спомен на овом свијету и лака сриска земља, коју си жарко љубио, те на њој најљепши спомен оставио.

Тако данас више међу нама нема нашег доброг Мана, ну његов племенити живог начвртно је себи вјечити споменик у срцима нашим. Он је послје себе оставио

што се пред нама отвори, много је жуније, него на Цетињу.

Доста смо се нагледали и напричали о дивној Скендерији, по да се иде, јер кад бисмо хтјели све о њој казати требало би књиге писати, а не кратке путописе. Идем омет колеким путем изнад Добреког села, гдје нас сретете и хан. Ту сврнусмо, писмо и платисмо, више ка из неког обичаја, него из потребе, а и да би мање о нама у хану причали. Збогом, механџији рекосмо, па опет кодским путем. Под нама је дивно Добреко село, које мора човјек погледнути ради лијепих кућа и бијеле међу њима цркве и манастира. Извишне овог села, на западу, налази се брдо, као што рекосмо Вртијељка; а негде посред брда лежи мало село Лица, као нека тврђава више Добреког села.

Посље по уре пута свраћамо на лијевој страну са колеког пута. Чим сврнусмо на овај нови, а стари пут, сретете нас лијеп извор под једном кошћелом. Уред ове стране нађосмо и неку ограду, у којој виђосмо лозе без грођа, што нас изненади. Ту је неко чинио опште, да ли ће му лоза родити, гдје ништа друго не рађа, па да свијет изненади са својим открићем. Уз страну се теже иде, на мој друг застаје. Мало по мало, крок по крок, па и на врх брда. Ту опет нађосмо кошћеле, али без извора и винограда.

Сједосмо под кошћеле; бјесмо се уморили. Пред нама стоји брдо Цекињштак, а под њим село Цекињ са лијепим кућама. Одавде могамо виђети и неки дио Скадарског језера. Свуд се види зел-

четворо сирочади мушке и једно женско у доста сиромашном стању.

Мир јуначком праху његову. !)

В у к и њ.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Десет заповијести о дјечијем васпитању.) Једна учевна жена — по „Паригр. Вјеснику“ — вели ово о васпитању дјете:

1. Васпитај сама твоју дјecu. Нико ти у томе не може бити од користи од оних, што их ради тога узмеш у кућу. Ко с успјехом хоће дјecu да васпитава, мора се уздићи над њима т. ј. мора имати у њиховим очима уважења. Ово уважење не можеш и нећеш никоу другом уступити.

2. Подај дјeci занимања. Пусти их нека се играју, или штогод раде, а не остављај их никада да стоје узалудно. Дијете, кад се ничим не занима постаје дирљиво, људљиво и непристојно, а које се како ваља занима, оно је љубазно, добро и сретно.

3. Пустиће дјecu да истјерају бес. Не тражи од њих да уз занимање своје буду увјек мирна и да не лармају. Ако ће дијете да се душевно и тјелесно добро развија, онда мора удове своје по вољи да креће и глас свој да вјесба говором, смијехом, пјевањем, а богме, по кад и кад, и дерљавом; мора свом уображењу по вољи учинити и ствари овога свијета не само „гледати“, но и „описати.“ Наравно свашта у своје вријеме и на своме мјесту.

4. Остави дјecu у дјечијој соби кад ти ко дође у посету. За тебе је можда пријатно и ласка твојој материнској љубави, да дјecu гостима прикажеш и да их пустиш да приказују шта знају и шта умију, а гости да их хвале и да им се диве. Али за твоје госте то није врло пријатно, а по дјecu сасвим је шкољиво. Она тиме постају сујетна, уображена и хоће да се допадају; она чују у друштву одраслих многе ствари, које не би требало да знају. Она не могу у салону, и кад има гостију, да раде што, или да се играју, а то им увјек шкоди и с тога не ваља тријети. А ако се дјеца баш морају гостима приказивати, онда укратко и нека дјеца не буду при том главни предмет пажње.

5. Цемој никад хвалити нити кудити, дјecu, кад има ту кога страног; тиме се вријеђају најљепшије жице дјечије осјетљивости.

6. Држи на то, да дјеца буду безусловно послушна, али олакшај им у томе с тим, што ћеш им нешто заповиједати или забрањивати само онда, кад је то нужно.

7. Буди досљедна и спој уз то потроби строгост са згодно употребљеном благошћу. Немој кудити, нити кажњивати случајне дјечије погрешке, као да су то неке велике кривице. А што се доиста има покудити и укорети, и то пропуштај — ако си што забравила, тврдо остани при томе.

8. Дјеца нијесу играчка. Немој поступати с дјецом као с играчком, а не дај ни другима да то чине. Она нијесу с тога на свијету, да угађа твојим људима, да ласкају твојој сујети и да теби или коме другом вријеме прекрађују, него су она себе ради на свијету.

!) Допис о прослави рођендана В. Војводе Захумског касно нам је стигао. Сличне дописе треба одма слати.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

НА ИВАНОВУ ГРАДУ (СОКОЛУ).

Тешко је путовати. Прво је путовање онајтеже; први корак још тежи, а пријећи кућни праг, најтеже је. Па, поред свију тих тешкоћа, ево ме сад на путу до Иванова града (Сокола), кога Ловћен на истоку гледа у аалјини од седам до осам сати.

Са мном је један пријатељ, који ми је био у исто доба и вођа. Кренули смо са Цетиња посље подна. Лијено нас суице грље, као и нада, да ћемо се повољно провести. О облаку ни помена нема, као ни о нашем пртљагу; а о киши нико ни снијевао није. Идем. Лијено нас води колеким пут од Цетиња пут Ријеке Црнојевића. Чим изгубимо из погледа Цетиње, ниче пред нама Црна Грета, — повелика стијена, коју просвјетља колеким пут. Од Цетиња, за двадесет минута пјешачења, вијуга се колеким пут кроз брда; а чим прођосмо ово пута, сину пред нама Скадарско језеро и Зетска равница. Скадарско језеро лежи мирно, одбијајући свијетле зраке сунчане, да бјеше тешко у њега погледати. Протегнуло се, као старачка брада, у дужини 40 к. м., а у ширини до 10 к. м. Од источне стране оградају га: Проклетије, Хотске и Кастратске планине; а од запада: оградни од Тарадоша, Крајинског врха, Румије, Сутормана и других

помањих брда и планина. Све ове планине чине неки подугачки вјенац око овог језера, који се одлуча само на сјеверној страни, гдје се налази дивна Зетска равница, кроз коју теку ријеке: Морача, Цијевна и неке помање. Све ове утичу у ово језеро, од којих и постаје. К нама овамо вири врх од познатог отока Врањине, гдје је још св. Сава, као архиепископ, поставио епископнију. На лијевој страни од Врањине види се градић Жабљак, кога је сазидо Стеван Црнојевић; а лијево од њега, мало к сјеверу, налази се лијепо село Додоши, које изгледа као неки градић. Од нас на десној страни, за једно по уре пута, види се брдо Вртијељка, гдје погубе Вајо Пивљанин 1690 године од силне војске Сулејман-паше скадарског везира, а с њиме погубе и тридесет црногорских јунака. До Вртијељке, на десној страни, види се мање брдо Цекињштак, а под њиме село Цекињ. Према Вртијељци лежи брдо Добрштак, а под њиме село истога имена: Добреко село. У овом селу налази се и манастир, гдје је, говори, сачуван митрополит Сава Петровић-Његош. Цно простор, што је сада пред нама, изгледа као простран ходник, ком је патос: Ријечка висораван, Зетска равница и Скадарско језеро, а у дну тога ходника стоји, као неки стражар, град Скадар на Бојани; а са обје стране ограда је овај ходник високим планинама, те изгледа, као да га је опет озго небо покрило. Занета је одавде лијеп поглед, због чега ово мјесто и доби име Белведер. У цијелом овом простору,

нидо. Народ по путу гмиже, као мрави. Неко ћера коња, а неко вола или волове; неко носи, а неко возе; неко пјсва, а неко тужи; неко сименију напалио, па мирно гони стоку; неко трчи, а неко виче. Час пролете кола, час путници, неко у колима, а неко на ногама. Омет погледај тамо Њириције гоне робу на коњима. Ту је виска, ту је писка, Њириције млади, на се хватају, потркују, утркују, шину коња, на опет на посао. Ту сам се увјерио, да под дјевојком треба и столац бити; тешко кући у којој су.

Па још што смо видјели? Читав свијет у маломе; ево војник из прошлога рата, медаље му прси украсиле; неки рањен у руци, а неки у глави, неки већ остарио, неки као момче. Момчад с њима, па им стари причали. Момчад радо слушају приче о бојевима, како је гдје било и како се ко показао.

Цно овај простор гледасмо са врх брда под нама на путу, који се вијуга као змија.

Ја и мој друг нијесмо много говорили, више смо се смијали и чудили, кад кога на путу виђи, гдје потрчи, па се спотакне; коњу, кад се омане; воловима, кад се погоне; момчадији, кад леђаху за дјевојчицама и т. д. Не вољаше мој друг, као ни ја, много да говори. Више смо посматрали, него говорили; али опет заочесмо неки мали разговор.

— Знаш ли, што бих ја сад рад? — запитах мога друга.

звичка мрежа на цијелој земљи 671.170 километара, а то је дужина 18³/₄ пута већа него што је земљин обим на екватору. Више него половина ове жељезничке мреже спада на Америку; она има 122.000 километара више жељезничких пруга него Јевропа.

(Једна маћеха.) Њемачки листови доноси: Поротно суд у Дизелдорфу судио је ових дана 37-годишњој жени Х., која је своје десетогодишње пасторче Фрица тако нечовјечно злостављала да је јадно дијете од тога и умрло. По смрти дјетињој побјеге та жена у Белгију, одакле су је белгијске власти изале. Истрага је показала грозна злочинства. Брачни живот је био несрећан; муж је чешће пута дизао руку на своју жену, а ова је свој гњев на варварски начин излијевала на дијете. Опуштена, коштујућа жена са суровим цртама лица и подмуклим очима, тука је дјечака са свим, што би јој само до руку дошло. На сулском столу стајаше читав арсенал, којима је ова немилостива жена мучила своју жртву: испреламани штапови, један велики нож, кухињска метла са одбијеном дршком и т. д. Тим злостављањима дијете је било толико претрашено да се није усуђивало, да се оцу пожели. Почетком маја ове године добило је дијете тако великих рана по глави, за које је оптужена говорила, да она није крива, већ да су га кола прегазила. Ма да те повреде не бјеху још зарасле, она га је после неколико дана омет ударила по глави и то у исто мјесто на слијеном оку. Ови посљедњи удари опростили су несрећно дијете његовог мучног живота. Опуштена се брани и пориче, али свједоцима је истинитост утврђена и праведна судска пресуда гласи на 15 година робије.

(Смрт услед прогутане кости.) Прије кратког времена задесила је једну њемачку фамилију тешка несрећа. Трговац Јосип Швајгер прогутао је при једној фази једну малу коску, која се зауставила у једњаку. Сав његов и љекара труд ницао је безуспјешан, да се копка из једњака удаљи. Како је из дана у дан свој му горе било, морао је несрећник, да оде у једну тамошњу болницу, гдје ће му се извршити операција.

По међу тим почео му крв журити из уста и љекари закључе да му је копка извјесно повриједила неки крвни суд. Стање пацијента било је врло рђаво и он је својим боловима подлегао. Овај случај пека служи свакоме, да не буде прождрљив при јелу.

(Вјерност коња.) У књизи „наполеонов ађутант“ налази се ова занимљива потица: У жестокој ноћној борби код Икре на Вугу (у Русији) између Руса и Француза, имао је Наполеонов ађутант Сегир, прву ратну медаљу. Руско таче заводи му коња и овај наде обливен крвљу. Млади ориџер (коме је тада било тек 26 година) морао се растати с коњем и оставити га на бојном пољу. Љутит и сјетан оде Сегир да се грије код логорске ватре, која бјеше на 300 корака од тог мјеста. Тек је мало полежао био, кад га на једанпут изненади боловањем јецање и неочекивано додиривање. То је био његов добри коњ, који, и ако смртно рањен, бјеше се придигао и уз пркос помрчани едедовао стенама свога господара. Потружена погледа положи благодарни ратник своју главу на раме свога господара, чије се лице ороси сузама. Сегир миловаше свог вјерног коња, а сви стари борци, који бјеху на сваку ратну стравоту навикнути плахау заједно са Сегиром — гледајући овај тужни приказ.

(„Британ Медикал Журнал“) скреће пажњу да при дифтеријној зарази треба бити опрезни насрмачама. При последњој зарази у Бритону сви случајеви су се десили у двије улице. Сви знаци показиваху да ту мора бити неког мјесног узрока. Како одрасли тако и дјеца побољшаваху се од морије. Млајско није могло бити узрок, пошто су га болесници узимали из разних извора. Тако исто и чистоћа у кућама била је у највећој мјери. Али у свакој кући мачка је била болесна. Болест мачкина епифора се у јавном кашљању, и слинењу носа, непрестано дримању и мршављењу. Многи домаћини мишљаху да су им мачке отроване. Испитавањем је докучено да су у неколиким улицама све мачке болесне. Санитетској власти у Бритону било је тада јасно да се зараза са мачака преносила на људе. Она тада изда једну опомену на грађанство, а ова опомена имала је тај резултат, да је зараза престала.

(Нова јеврејска секта.) У Русији је основана нова јеврејска секта, која ће се звати Нови Израил. Ова секта објављује разјашњење старог зајета по талмуду, те не признаје талмуд. Ово је исповјдање нове секте: 1 Пет Мојсејевих књига; 2 понедељак сматрају првим даном у седмици, те свекнују у недељу; 3 објављују обрезање, 4 молитве у духу талмуда неправилне се у духу нове секте; 5 сина гоге ће се звати Нови Израил; 6 јешуе

свако месо, које једу и Хришћани; 7 руски језик примају за домаћи језик; 8 испуњаваће све грађанске дужности, нарочито војничку дужност; 9 чланови ове секте не смију да кајинаре; 10 Нови Израил као секта организоваће се, кад влада одобри правила; 11 секта захтјева потпуно уживање грађанских права и нарочито дозволу за склањање мјесовитих бракова; 12 ради разлике од Талмудиста, посеће сектани знак на одјелу. Све је то лијепо и све то може бити, али на ово би се могла најљепше примјенити она наша пословица: „Вук длаку мијења, али ђуд никада.“

(Париске врачаре.) Јављају из Париза: Број жена, које се лабају заната да загледају у царство тамне будућности, за што су им потребне тајанствене силе магнетизма, карте, кафени сое и беланица од јаја, нарастао је у Паризу у врло великој мјери, а то све због тога што полиција није о њима водила никаква рачуна. Али у посљедње вријеме пазиле се строжије наредбе против ових модерних питија-пошто су се оне упоредо са цивилизацијом све више множиле. Све ове женске имале су махом бурну прошлост. Нема дана, а да полиција по неколико таквих не ухвати и не казни, уз пркос свој њиној вјештини и знању у тајнама магија. Један такав случај десно се ту скоро са једном чувеном врачаром. Код ње дођу два елегантно обучена човјека и упитају је да ли је она г-ђа О., и да ли она умије да загледа у будућност. — Да, господо, ја сам та, одговори им она са строгошћу жене која је у стању да зна најтајније тајне природе. — Ја не требам ни карата, ни кафеног соеа, ја загледам у будућност с помоћу магнетизма, и потребно ми је само да ми дате вашу лијеву руку. — Пошто се елегантни господин извијестио за цијену, он рече врачари да ће јој дати 10 дин. само за пробу. Врачари претаде и у тој проби поче она причати свом муштерији: да је он отиуштени канеган, да ће у животу имати много болова и разочарања, али да га, у накпаду за то очекује лијепна будућност. — Господо, рећи ће елегантни господин — жао ми је што с вањим магнетизмом нијесте могли прозрети, ко сам ја. Ја сам политички комесар овог квартала, и у име закона хапсим вас због варања. И тако је магнетизам ове жене претрпιο велики пораз.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ЦАРИГРАД, 21 октобра. — Вијести из Мале Азије свеђер алармантне. Агитација јерменска у Битлис, Бејруту, Марашу изазвала који крвави случај. Свуда је ред успостављен.

БЕРЛИН, 21 октобра. — Португалски краљ присио у Шотедам.

ПАРИЗ, 21 октобра. — Бертелот ће узети иностране послове.

ПЕТРОГРАД, 21 октобра. — „Руска агенција“ изјављује, да је чланак „Прав. Вјесника“ саопштен телеграфом, извод оцјене садашњег стања ствари из странијех листова.

БЕЧ, 22 октобра. — Из Салонића јављају „Пол. Кор.“, да порта намјерава појачати гарнизон у Маћедонији, и на ту сврху да се граде касарне.

ЦАРИГРАД, 22 октобра. — Званично саопштење оглашује опћи мораторијум за четири мјесена.

СОФИЈА, 22 октобра. — Принц Фердинанд је овластио Стојилова да саопштен сабрању, да задовољи народној жељи, да ће Принц Борис прећи у православље.

БЕЧ, 22 октобра. — По добићенијем вијестима мораторијум у Цариграду односи се само на операције бацкареке и брзакесе.

ЦАРИГРАД, 23 октобра. — Ситуација критична. Војеку су окодили у Ацејтуру Јермени, који су у већини. И по другијем мјестима букнули су нереди.

ПАРИЗ, 24 октобра. — Изјава новог министарства хладно је примљена у сенату, осим мјеста, гдје се говори о савезу са Русијом, које је било аулаудирано. Такођер и у камари, гдје су само радикали на ваше мјесто живо одобравали.

ЦАРИГРАД, 24 октобра. — Јермени из Анатолије шиљу посланике, да руском посланику Нелпову предаду прошњу за царску заштиту. Порта се нада успоставити ред сазивом 40000

ресервиста. Вијести из Анатолије још су алармантне.

ПРАГ, 25 октобра. — Тесар је помиловао све политичке осуђенике, и обуставио све истраге политичкијех преступа.

БУКАРЕШТ, 25 октобра. — Законодавно тијело распуштено. Опћи избори наређени су 22 новембра, а комара сазвана 7 децембра.

РИМ, 25 октобра. „Стефани“ допоси из Цариграда да су посланици велесила одили на Порту и да су позјурили неодољне мјере, које могу мир и ред успоставити, иначе да ће се велесиле договорити, какве ће мјере предузети.

БЕЧ, 26 октобра. — Тесар није одобрио избор бечког градоначалника Луегера.

СОФИЈА, 26 октобра. — Сабрање је акламацијом примило адресу, у којој се вели, да благовољење Царево према депутацији бугарској улијева наду, да ће се успоставити односи између Бугарске и њене ослободитељке, и изјављује тоњу жељу, да наследник пређе у православље.

ЦАРИГРАД, 26 октобра. — Велики везир Тамил-паша збачен је, а наследник му није наименован. Тефик-паша, посланик у Берлину, присио је.

ЦАРИГРАД, 27 октобра. — Рифаат-паша, министар унутрашности наименован је за великог везира. Ариф пређе посланик у Бечу министар без листице, гувернер Адријанопао Абдурахман правде, посланик у Берлину Тевфик-паша иностранијех дјела, гувернер Ангорски Мемдух-паша унутрашности, бивши гувернер Крете Махмуд трговине и грађевине, Сабрибег финансије, а бивши министар иностранијех дјела Сајид паша пресједник државног савјета. Министар рата, поморства и наставе остају.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Написао сам у стиховима позоришну игру:

„БОЈ НА ТРЋИНЕ“

У ТРИ ЧИНА.

Овај бој, који се догодио за вријеме Владике Данила, познат је сваком Србину, као један између најславнијих у историји српскога народа; у њему су пали 15 хиљада Турака са 70 ага и бегова, којима намјера бјеше, да покоре и униште Црну Гору.

Надам се добром одзиву српске поштоване публике.

Цијева је књизи 50 новчића.

Цетиње, 14. Октобра 1895.

Радоје Црногорац.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

На 14 овог мјесеца у 9 ура пријед подна, баш на наше крсно име „св. Параскеву“, пресели се у вјечност у најљепшем цвијету своје младости у 18 години посље боловања наша нигда незаборављена кћер — односно сестра

КИЋЕ,

а 15 истог мјесеца уз многобројну пратњу сахрањена је у новом гробљу поред цркве св. Ђорђеје.

Искрена хвала овдашњем окружном лекару г. М. Радуловићу на његовом труду и неуморна заузимања која је полагао око лијечења покојнице за све вријеме њеног боловања. Такођер хвала цијелокупном Подгоричком грађанству као и нашим пријатељима из мјеста и са селане, и браћи Врбичама с Његуша који на глас смрти позиташе и лично изразиле своја саучешћа у тузи нашој, и великом спроводу који покојницу испрати и сахрани у вјечној кући, овием путем изјављујемо свијема нашу највећу благодарност.

Подгорица, 20 октобра 1895.

Ожалошћени:

родитељи: Саво и Стане Врбича; браћа: Лазо, Мило, Јово и Широ; сестре: Ине, Марија и Мизица.

О Г Л А С.

Продајем своју кућу из слободне руке у варош Андријевицу, у лицу ијане дугачка 11¹/₂ а широка 8 метара, на два ката зидану од тврдог материјала, удешену по најновијем плану.

У доњем кату бутига и одник, у горњем од лица трп собе, кухина и ходник и мјеста за двије собе, припадају јој двије маће куће, прва снабдјевена судовима, прибором казаном, за 100 товара шљива и водоводом за печење ракије, друга са двије собе и двије кухине, обје једнокатне тврдо оградене. Све три зграде коштале су 3.000 фиор. продају за 1.500 фиор. и ниже.

Ко жели купити пека се обрати на подисагог у Колашин за погодбу. Молим и моје поштоване дужитеље да ми исплату учине најдаље до 25. Септембра.

Колашин, 3/10 1895 г.

(3—4) **Андро Булатовић**, трговац.

О Б Ј А В А.

Имање једно за Будон-планином именов: Бескови Долови, 4 рала оранице, 14 коса ливаде и велики удут пшаше, у који може 1000 брава летовати. Горе има свакојаке врсте, јеле, букве и т. д.

На истом имању има језеро воде, која никад не пресушује и кућа штицом покривена, дугачка 25 лаката, у којој стоје брави на таван, а говеда у избн.

Имање је од сваке стране ограничено и по правилу може се од свакога бранити.

Ко би имао вољу све ово, укупно купити; пека се, колико прије, пријави мени лично.

Никшић, 5/10 1895.

(4—6) **Пош Ђока Мијушковић**.

О Б Ј А В А.

Сагласно наредби Књ. Великог Суда од 30 Септембра 1895. Бр. 1603 износи се на јавну продају зид од двокатне куће Сима Петрова Кира Скадрашина, код Врбе, за измир његових дугова.

Ко би желлио речену кућу (зид) купити, пека се пријави подисагог Управи до 6 Новембра 1895, којег ће се дана исти предати у власништво понудиоцу највише цијене.

Број 889.

Цетиње, 6 Октобра 1895.

УПРАВА ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

(3—3)

О Г Л А С.

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ Црне Горе, Турске и свијех другијех земаља, од године 1850—1895; као и стара писма, повци и друге старине, купују се по највици цијени.

У замјену дајем такођер драгуље, новосте, свилу и друге ствари из Лондона. Понуде или избор пошиљака отиремају се са обратном поштом.

A. Weisz.

Трговина поштанскијех марака у велико и у мало.

16, Regent Street, London W.

6) Основана 1880.